

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Vzděláním k úspěchu bez bariér

Číslo projektu:

CZ.02.3.62/0.0/0.0/16_037/0003942

Jak efektivně pracovat s dítětem se SVP

PhDr. Dagmar Šafránková, Ph.D.

PhDr. Markéta Zachová, Ph.D.

VZDĚLÁVÁNÍ BEZ BAR_ÉR

Obsah

Obsah	2
1. Úvod.....	3
1.1 Úvodní slovo rodičům.....	3
1.2 Návod pro práci s manuálem	3
2. Dítě se speciální vzdělávací potřebou	4
2.1 Kdo je dítě se speciální vzdělávací potřebou?.....	4
2.2 Přehled vybraných druhů postižení dítěte	5
2.3 Trendy v přístupu k dětem se SVP.....	7
2.4 Dítě se SVP má své „mouchy“, ale i radosti?.....	9
2.5 Nedělejme z komára velblouda aneb Zapisník pro rodiče	13
3. Tým podpory dítěte se SVP.....	16
3.1 Tým podpory dítěte se SVP ve škole	16
3.1.1 Individuální vzdělávací plán	17
3.1.2 Systém podpůrných opatření ve škole	18
3.1.3 Vyrovnávací vzdělávací plán	20
3.2 Tým podpory dítěte se SVP v rodině	21
3.3 Tým podpory dítěte se SVP dalšími institucemi	23
3.4 Vzájemná očekávání aktérů týmu podpory dítěte se SVP	26
4. Metodická pomoc rodičům s dítětem se SVP	28
5. Desatero pro rodiče dítěte se SVP	36
5.1 Rodiče sami sobě.....	37
6. Slovníček vybraných pojmů	39
7. Doporučená literatura.....	46

1. Úvod

Úvodní kapitola obsahuje tři podkapitoly a je doplněna slovníčkem pojmů a seznamem odborné literatury. Obsahem kapitoly je: úvodní slovo rodičům, návod, jak pracovat s Manuálem a porozumění struktuře jednotlivých kapitol. Cílem je pomoci rodičům porozumět práci s Manuálem a zorientovat se v odborných pojmech a literatuře při práci s dítětem s SVP.

1.1 Úvodní slovo rodičům

Milí rodiče,

dostává se Vám do rukou manuál pro práci s dítětem se speciálními vzdělávacími potřebami. Je tvořen stručnými informacemi o vybraných typech postižení a možnostech odborné pomoci. Dozvíte se, jak efektivně s dítětem pracovat, jak ho motivovat, povzbuzovat a rozvíjet jeho potenciál. Na pomoc Vám bude i slovníček vybraných odborných pojmů, se kterými se můžete setkat v rámci školní docházky Vašeho dítěte i v mimoškolních aktivitách.

V manuálu najdete také užitečné kontakty, kde hledat pomoc a na koho se obrátit v případě potřeby, vzorové otázky, na co se případně zeptat (ty jsou součástí tzv. "Zápisníku pro rodiče").

Přejeme Vám mnoho inspirace při hledání cesty k Vašemu dítěti a jeho potřebám.

Autorky manuálu.

1.2 Návod pro práci s manuálem

Jak pracovat s manuálem pro rodiče?

Doporučujeme Vám následující postup:

1. Prostudovat si slovníček vybraných pojmů.
2. Pokud nenajdete požadovaný pojem, podívejte se na doporučené odborné zdroje.
3. Po prostudování jednotlivých kapitol se pokuste navrhnout plán podpory Vašeho dítěte (ukázky najdete v manuálu).
4. Při tvorbě plánu podpory můžete využít vzorové otázky uvedené v "Zápisníku pro rodiče".

5. V případě potřeby najdete v každé kapitole odkaz na odbornou pomoc.
6. Hlavní zásady pro práci s dítětem s SVP najdete v Desateru pro rodiče, popř. ukázky v přílohách manuálu.

Další doporučení, rady a informace můžete najít v seznamu odborné literatury.

Poznámka pro orientaci v jednotlivé kapitole:

Každá kapitola Manuálu má následující strukturu:

- Úvod a cíle kapitoly
- Stručné odborné informace o vybraném typu postižení
- Ukázka kazuistiky dítěte s SVP k danému typu postižení
- Metodická pomoc a podpora
- Odkazy na odbornou pomoc
- Zápisník pro rodiče
- Doporučená odborná literatura (příloha)

2. Dítě se speciální vzdělávací potřebou

2.1 Kdo je dítě se speciální vzdělávací potřebou?

Dítě (žák) se speciálními vzdělávacími potřebami je jedinec, který vykazuje určitou nedostatečnost ve svých schopnostech a dovednostech, v učení, chování, jednání, prožívání, a jiné (např. specifické poruchy učení, vady zraku, sluchu, zdravotní a sociální znevýhodnění).

S ohledem na handicap dítěte a jeho individuální potřeby je nezbytné zajistit ve školním i domácím prostředí specifická podpůrná opatření.

Těmito opatřeními rozumíme nezbytné úpravy ve výchově a vzdělávání, především:

- kompenzační pomůcky

speciální metody a formy výuky, vč. domácího vzdělávání a přípravy

- specifické učební texty a materiály
- individuální tempo učení
- individuální přístup
- specifické způsoby hodnocení
- zpracování IVP nebo PPP podle určitého stupně postižení

- služby asistenta pedagoga (event. i s využitím osobního asistenta)
- efektivní formy spolupráce rodiny a školy
- poradenské služby
- krizová intervence

Dítě (žák) se SVP má právo (dle platných zákonů) nárok na bezplatné poskytování podpůrných opatření ve všech typech školských zařízení.

A nyní pro Vás, milí rodiče uvádíme přehled vybraných druhů postižení.

Najdete je v následující podkapitole.

2.2 Přehled vybraných druhů postižení dítěte

Cílem podkapitoly je:

- pochopit základní znaky jednotlivých postižení
- vysvětlit odlišnosti mezi postiženími
- navrhnout otázky a vlastní nápady k postižení vlastního dítěte

Milý rodiče,
v následující tabulce č. 1 najdete jednotlivé druhy postižení, vč. jejich znaků a příkladů.

Možná tam objevíte i případ Vašeho dítěte?

Tab. č. 1: Vybrané druhy postižení a jejich znaky

Druh postižení	Specifické znaky	Příklad postižení
ZRAKOVÉ POSTIŽENÍ 	potíže se získáváním a zpracováním informací zhoršená schopnost orientace v prostoru	Orgánové postižení - vady sítnice, vady čočky Orgánové postižení - vady sítnice, vady čočky Funkční postižení - strabismus (šilhavost), tupozrakost Dle WHO - slabozrakost (střední, silná, těžká), nevidomost (praktická, úplná)
SLUCHOVÉ POSTIŽENÍ 	potíže se sluchem vedoucí k problémům s orientací, řečí a sociálním kontaktem	nedoslýchavost - lehká, střední, středně těžká a těžká neslyšící, ohluchlí
MENTÁLNÍ POSTIŽENÍ 	omezení (snížení) rozumových schopností narušení řeči a emocí omezení sociálních vztahů snížená schopnost učit se a rozhodovat snížená způsobilost k právním úkonům problémy se sebeobsluhností	Stupně mentálního postižení - lehká, středně těžká, těžká, hluboká Jiná mentální retardace - u kombinovaných vad (např. u autismu) POZOR!!!! - dnes se již neužívají pojmy: debilita, imbecilita a idiocie
TĚLESNÉ POSTIŽENÍ 	omezení mobility (pohyblivosti) jedince v prostředí	Vrozené - rozštěpy (lebky, páteře, rtu, patra) nebo nevyvbnití končetin nebo částí, DMO (dětská mozková obrna způsobující obrny) Získané - úrazy (zlomeniny, amputace, deformity (zkřivení, ...) páteře, revmatismus Příklad zdravotního postižení - epilepsie (NEJDE O DUŠEVNÍ NEMOC!!!!) - záchvatové onemocnění mozku - různá síla záchvatů často spojená s poruchou vědomí, dýchání, apod.
VADY A PORUCHY ŘEČI 	poruchy a omezení komunikace, jak v mluvené, tak psané řeči	Centrální poruchy - koktavost, breptavost Neurotické poruchy - mutismus (oněmění, ztráta mluvy) Artikulační poruchy - dyslálie (patlavost) Poruchy hlasu - chraptivost POZOR - poruchy řeči se vyskytují i u nedoslýchavosti mentálního postižení

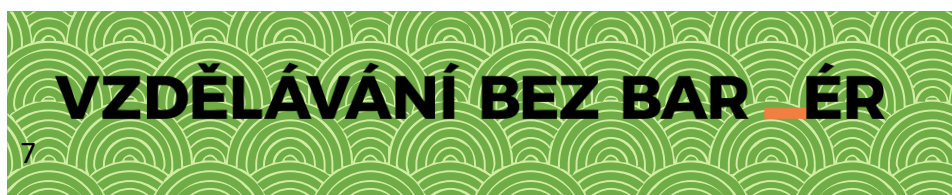
PORUCHY CHOVÁNÍ 	chování vymykající se normě vzhledem k věku a skupině	Řazeno podle stupně společenské závažnosti: 1 disociální (zlozvyky, lež, vzdor) 2 asociální (útěky, záškoláctví, závislosti) 3 antisociální (vandalství, loupež, zabití, vražda, sexuální přečiny)
SPECIFICKÉ PORUCHY UČENÍ (ADHD, ADD, LMD) 	omezená schopnost učení v určité oblasti rozdíly ve výkonové složce v rámci školních předmětů POZOR!!! Jde o jedince s průměrnou nebo nadprůměrnou inteligencí!!!	Dyslexie (porucha čtení) Dysgrafie (porucha psaní) Dysortografie (porucha pravopisu) Dyskalkulie (porucha matematických schopností) Dyspraxie - porucha obratnosti, zručnosti Dysmúzie - porucha vnímání a reprodukce hudby Dyspinxie - porucha výtvarného projevu
KOMBINOVANÉ VADY 	vady, které vykazují kombinaci více postižení	Hluchoslepota, nebo mentální postižení s tělesným handicapem, nebo smyslovým, autismem, apod.
SOCIÁLNÍ A SOCIOKULTURNÍ ZNEVÝHODNĚNÍ 	omezení sociálních kontaktů až sociální izolace diskriminace jazyková, kulturní rasová, etnická rizikové chování	různé typy závislostí (alkoholismus, drogy, patologické hráčství,...) sociálně-vyloučené lokality cizinecké komunity patologie rodiny
NADANÉ DÍTĚ 	mimořádné schopnosti v oblasti vědy, umění, sportu	Dítě s matematickým nadáním, hudebním, sportovním, atd.

2.3 Trendy v přístupu k dětem se SVP

Cílem podkapitoly je vysvětlit změny v přístupech k dětem s postižením.

Od integrace k inkluzi

V minulosti jsme se setkávali s těmito přístupy k postiženým:

- separace (odstranění dítěte s postižením z běžné školy do speciálních institucí)
- izolace (zamezení přístupu a kontaktu dítěte s postižením s běžnou populací)
- zabíjení (např. ve Spartě (Řecko) děti s postižením byli pro společnost nežádoucí, a proto byli zabíjeni)

V současnosti se setkáváme s humánním přístupem k postiženým a pomáháme jim v jejich výchově a vzdělávání (redukaci).

Typy začlenění dítěte se SVP:

- integrace - spolužití postižených jedinců s ostatními
- **inkluzie** - v současnosti modernější přístup ve smyslu společného vzdělávání všech bez bariér a s pozitivním respektem k jinakosti

Základní charakteristiky inkluzivního vzdělávání (společného vzdělávání):

- právo dítěte na vzdělávání bez rozdílů
- respektování dítěte a jeho individuálních potřeb, důstojnosti, nezávislosti
- učení bez bariér a férově
- smysluplná metodická pomoc a postupy při učení
- využívání kompenzačních pomůcek
- týmová spolupráce na úrovni školy i rodiny
- stírání rozdílů mezi dětmi (podpora odlišností)

Podpora inkluzivního vzdělávání v rovině dítě/žák-učitel (asistent pedagoga) - vrstevníci - rodiče - odborníci

VZDĚLÁVÁNÍ BEZ BARIÉR

2.4 Dítě se SVP má své „mouchy“, ale i radosti?

Milí rodiče,

čeká Vás zajímavý úkol. V následujícím textu najdete různé kazuistiky dětí s SVP.

Pokuste se sami vepsat druh postižení a navrhnout metodickou pomoc (v čem byste dítěti pomohli a proč?)

Pokud si nevíte rady, podívejte se na naše doporučení. Pak zkuste ještě jednou sami navrhnout individuální pomoc.

Přejeme hodně úspěchů.

Autorky

Úkol č.1 - Kazuistika - příběh dítěte 1

Pavla (13 let) není schopna bez cizí pomoci zvládat běžné životní situace. Těžký porod způsobil organické i funkční poškození mozku. Narodila se s postižením, které jí znemožnilo se dobře učit, má sníženou kapacitu paměti. Má zvýšenou emocionalitu, při neuspokojení jakékoliv potřeby je hysterická. Dokáže se sama obléci, komunikuje s omezením, ale je otevřená a velmi spontánní. Projevuje se dobře výtvarně, ale úroveň kresby je na nižším stupni.

Prostor pro vypracování:

Druh postižení:

Jde o středně těžkou mentální retardaci

Doporučení:

Pozor dítě má stejné potřeby jako my, je potřeba jí motivovat přes kreslení, pomoci s řečí a komunikací, vysvětlovat stále běžné situace, být trpělivý, rozvíjet sebeobslužné činnosti, nevyřazovat ze vzdělávání – vhodná praktická škola, pokusit se uspokojovat její

potřeby dříve než dojde k záchvatu, individuální přístup, stále opakování nabitých vědomostí a dovedností.

Úkol č.2 - Kazuistika - příběh dítěte 2

Milan (14 let) je postižený v důsledku těžkého porodu a komplikací při něm. Často u něho vážne komunikace s vrstevníky, neboť jejich řeči nerozumí a ani často neví, co říkají. Bohužel byla zanedbána včasná diagnóza defektu a náprava se nedaří, přestože rodiče jsou velmi trpěliví a spolupracují s mnoha odborníky. Milan někdy své postižení zneužívá a to zejména ve styku s rodiči, kdy říká, že nerozumí, co po něm chtějí. Pomůcku, kterou užívá, si často odkládá, aby se měl na co vymluvit.

Prostor pro vypracování:

Druh postižení:

Sluchové postižení, nedoslýchavost.

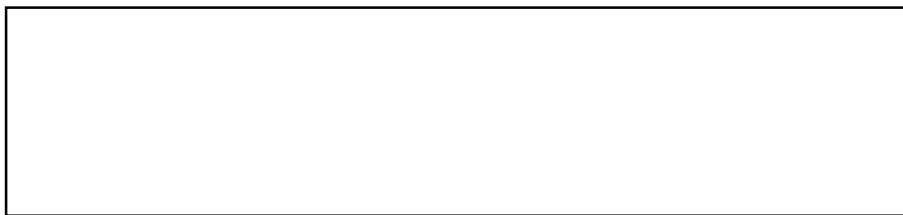
Doporučení:

Včasná diagnóza, sluchadla vhodná, v komunikaci se přesvědčit, že opravdu rozumí, návštěva logopeda nutná, v kontaktu s rodiči i lidmi – nutná trpělivost a volit i jinou podobu komunikace, např. písemnou.

Úkol č.3 - Kazuistika - příběh dítěte 3

Pavel (10 let) již jako kojeneček pasivně rozeznával mnoho předmětů, hraček a postupně se jeho slovní zásoba rozšiřovala a nedělala mu problémy ani cizí slova. V předškolním věku měl obrovský zájem o čísla, písmena, pokoušel se je opisovat z knih. Každou hračku zkoumal a pokoušel se jí rozmontovat, často měl zajímavý smysl pro humor. Rád se kamarádil a debatoval s dospělými nebo staršími kamarády. Často byl ve škole nepřizpůsobivý, doma odmítal jít na procházky a raději dělal pokusy. Nechtěl se učit věci zpaměti.

Prostor pro vypracování:

Druh postižení:

Jde o nadané dítě.

Doporučení:

Vést dítě k sebepoznání, snažit se mu pomoci, inspirovat jej, poradit ve chvílích, kdy si neví rady, radovat se spolu s ním z úspěchu a dát i možnost prožít neúspěch a poučit se z něho. Nutné je podporovat jeho sociální vazby s vrstevníky. Podporovat jeho zájmy, učit ho naslouchat a diskutovat.

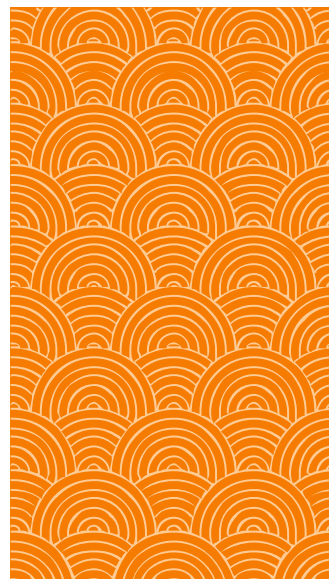
Úkol č.4 - Kazuistika - příběh dítěte 4

Pepa (11 let) měl problémy se čtením již od 7 let, co začal chodit do základní školy. Učitel to neřešil, říkal si je to asi málo inteligentní žák. Maminka chlapce si však všimla, že má i v dalších ročnících nápadné nedostatky v rozvoji čtenářských dovedností a je často hyperaktivní. Při psaní do sešitu je jeho písmo kostrbaté a často zaměňuje hlásky. Matka požádala učitele o zprostředkování specializovaného vyšetření, což se také stalo. Byla zjištěna průměrná inteligence a Pepovi byly diagnostikovány tyto Učitel změnil přístup k Pepovi, více jej motivoval a rodiče se snažili o totéž.

Prostor pro vypracování:

Jde o specifickou poruchu učení - dyslexie a dysgrafie.

Doporučení:

Být velmi trpělivý, motivovat dítě, rozdělovat a střídat činnosti, volit jiné formy učení (hry, názorné učení, střídání metod práce), důležitá je pochvala, povzbuzení, zklidnění, při psaní volit jiné formy zápisu (PC, atd.)

Úkol č.5 - Kazuistika - příběh dítěte 5

Bela(9 let) je žákyní 3. třídy základní školy. Matka Češka, otec původem z Moldávie (zatím nemluví dobře česky, ale snaží se). Doma se mluví česky i moldavsky. Bela je bystrá dívka, rychle se učí, ale má problémy s mluvenou i grafickou podobou češtiny (v diktátech pravopisných cvičeníh). Spolužáci se jí posmívají, často jí opravují, nazývají jí „debilkou“. Bela se jich straní a často ve škole pláče.

Prostor pro vypracování:

Druh postižení:

Jde o sociokulturní znevýhodnění (sociální vyloučení) dívky z dvojjazyčného (bilingválního) prostředí.

Doporučení:

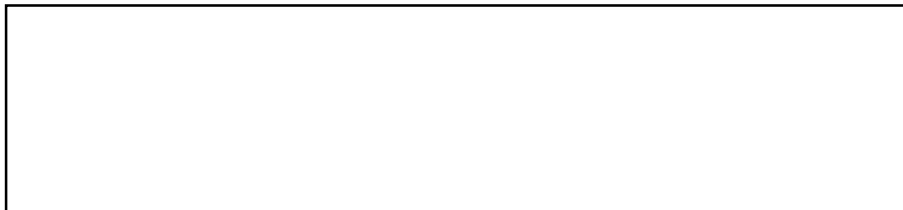
Doma procvičovat český jazyk (zejména matka), motivovat dívku, zajistit doučování češtiny pro dívku, ale i otce. Ve škole podporovat spolupráci a belu zapojovat do společných aktivit, event. zajistit asistenta pedagoga. Podpora dívky ve volnočasových aktivitách s vrstevníky.

Úkol č.6 - Kazuistika - příběh dítěte 6

Roman (12 let) má na základní škole problémy s chováním již od třetí třídy. Při přestupu na 2. stupeň ZŠ se chování výrazně zhoršilo. Opakovaně vyrušuje, vymýšlí si, nerespektuje pravidla, neplní úkoly. Má i neomluvené hodiny. Při dotazu učitele na plnění úkolů lže, vymlouvá se a vinu hledá v jiných osobách (rodičích, spolužácích, učiteli). Po setkání s rodiči bylo zjištěno, že otec je velmi dominantní a

často Romana trestá, a proto je lhaní na denním pořádku i doma. Poslední dobou si Roman napsal i několik omluvenek.

Prostor pro vypracování:

Druh postižení:

Jde o poruchu chování v úrovni disociálně - asociální.

Doporučení:

Důsledně kontrolovat plnění úkolů u dítěte, jeho docházku do školy, zvážit jiné výchovné metody v rodině (větší úloha matky), více u chlapce podporovat zájmy a smysluplné trvávení času. Učitel by měl dítě častěji začleňovat do skupinových aktivit a kontrolovat splnění úkolů. Pokud nedojde k nápravě chování dítěte, zvážit návštěvu odborníka (školního psychologa, nebo metodika prevence, event. výchovného poradce).

Tak, milí rodiče,

jistě jste sami přišli na mnoho podnětů, jak postupovat u dítěte s postižením.

Třeba jste našli i inspiraci pro výchovu Vašich dětí se SVP.

Pokud ještě NE, tak se zkuste podívat na další podkapitolu.

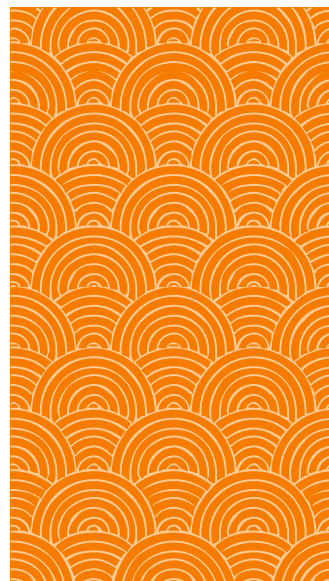
Autorky.

2.5 Nedělejme z komára velblouda aneb Zápisník pro rodiče

Milí rodiče,

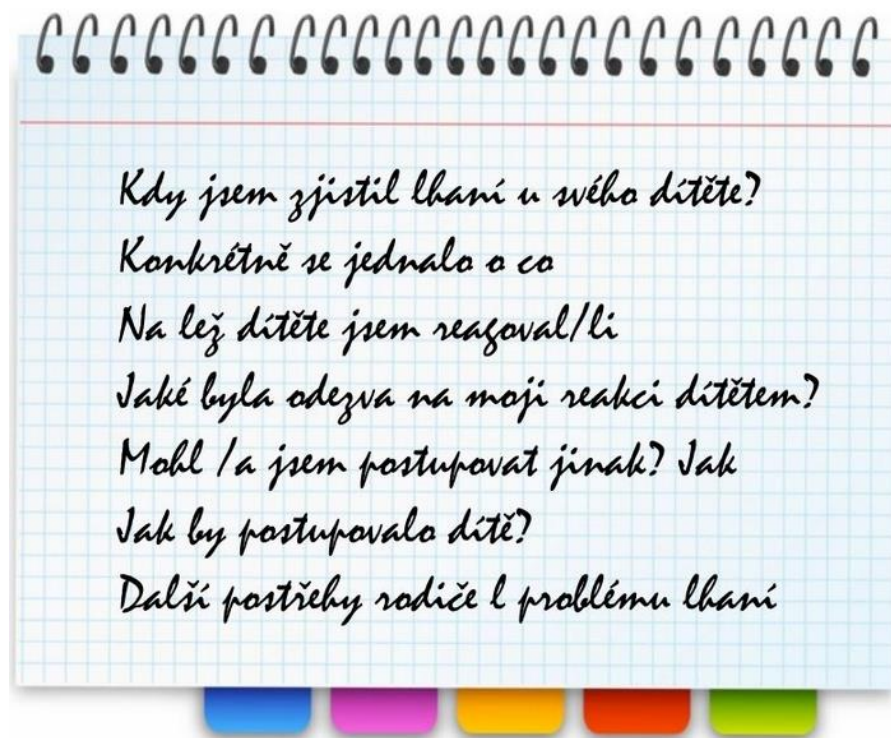
nyní slíbená další inspirace k práci s dítětem se SVP (návaznost na podkapitolu 2.4 - kazuistiky).

Autorky

ZÁPISNÍK PRO RODIČE 1 - navazuje na kazuistiku č. 6 (poruchy chování - lhaní)

Obsahuje soubor otázek (zamyšlení) pro rodiče u dítěte s poruchou chování - lhaní

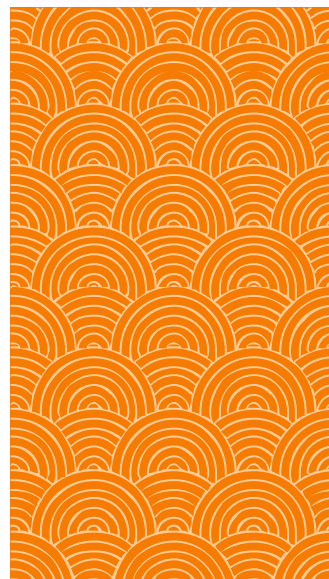
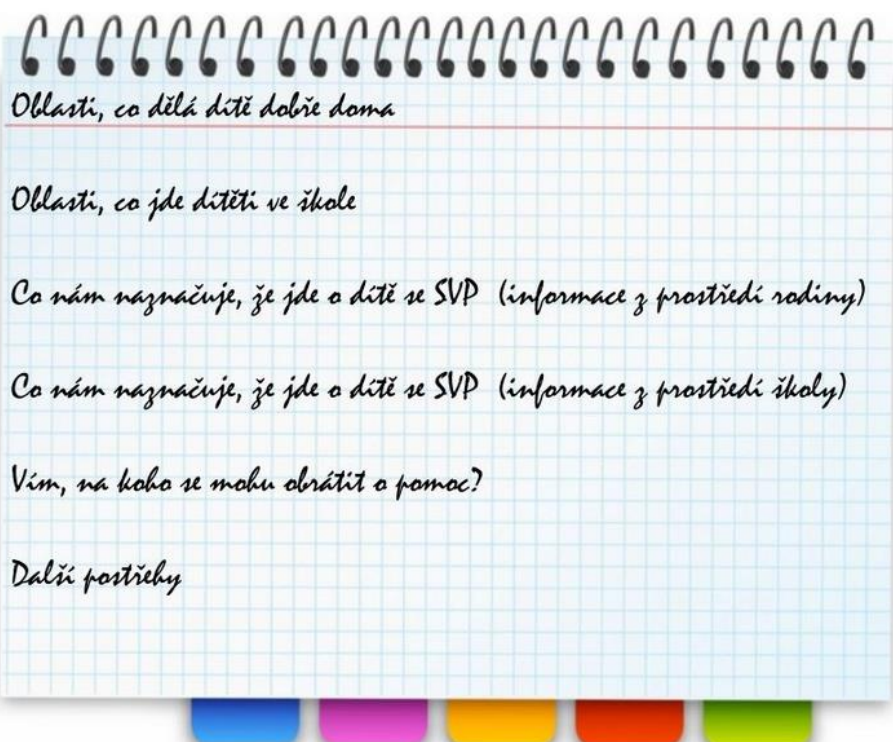
Poznámka:

Jde o ukázkou VZOR "Zápisníku" - souboru otázek k přemýšlení o dítěti s konkrétním typem problému - lhaní.

Můžete si zkusit sami vytvořit podobný soubor otázek pro práci s Vaším dítětem a jeho problémem.

ZÁPISNÍK PRO RODIČE 2

Obecné návrhy okruhů, nad kterými je možné se zamyslet, pokud máme podezření, že se u našeho dítěte jedná o SVP.

3. Tým podpory dítěte se SVP

3.1 Tým podpory dítěte se SVP ve škole

Tým podpory dítěte se SVP v prostředí školy je obvykle tvořen:

1. Aktéry týmu podpory

2. Povinnou školní dokumentací

- IVP (individuálně vzdělávací plán)
- Systém podpůrných opatření (plán pedagogické podpory, vč. kompenzačních pomůcek, učebních materiálů, textů)
- z dalších např.: Vyrovnávací plán pro žáka (s odlišným mateřským jazykem)

Poznámka:

Škola může využívat služeb tzv. peer mentoringu, např. u tělesně postižených.

3.1.1 Individuální vzdělávací plán

Individuální vzdělávací plán (dále jen IVP) umožňuje:

- žákovi pracovat podle jeho schopností, vlastním tempem, bez stresu;
- učiteli pracovat s dítětem dle jeho schopností a úrovně vývoje
- spoluzodpovědnost rodičů (zapojení do přípravy dítěte)
- žák je (může být) aktivní na základě působení učitele i rodičů.

IVP vychází z těchto oblastí:

- z diagnostiky dítěte odborníkem (odborného pracoviště – pedagogicko-psychologická poradna, speciální pedagogická centra...);
- z diagnostiky dítěte učitelem (využití diagnostických metod) **z diskuse se žákem a rodiči.**

Je vypracován pro předměty, kde se výrazně projevuje handicap dítěte a vypracovává vyučující daného předmětu.

Co obsahuje obvykle IVP:

- Základní údaje o žákovi (jméno žáka, datum narození, zpráva z vyšetření, podstatné informace pro reedukaci, zdravotní stav, národnost, jazyk, ...)
- Pedagogická diagnóza (např.: diagnostika psychických funkcí – nácvik čtení, psaní, zrak, sluch, orientace, vnímání; řeč, úroveň čtení, psaní, počítání, chování dítěte – emocionalita, sociabilita navazování kontaktů, schopnost kooperace, sebeprosazování, reakce na konflikty, sebehodnocení, pracovní charakteristiky, zájem o školu, chování při práci, koncentrace, samostatnost, iniciativa, atd.)
- Konkrétní úkoly pro diagnostikované obtíže (např. sluchová a zraková percepce, čtení, gramatika, naukové předměty, cizí jazyk)

- Pedagogická hlediska a postupy (cíle, metody, formy, pracovní tempo, hodnocení atd.)
- Pomůcky a učební texty (specifické dle dané obtíže, např. u smyslových postižení, zdravotního postižení, atd.)
- Způsob hodnocení a ověřování znalostí, dovedností, postojů
- Organizace a vytvoření vhodných podmínek podpory žáka
- Dohoda o spolupráci s rodiči
- Podíl žáka na aktivní reedukaci (spoluzodpovědnost žáka)
- Informace dalším učitelům pro zajištění individuálního přístupu k žákovi
- Kontrola IVP zaměřená na dodržování reedukace, včetně, následných návrhů na změnu podpůrných opatření

Poznámka:

Pro bližší informace o IVP doporučujeme následující literaturu:

Zelinková, O. Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program. Praha: Portál, 2001.

www.inkluzivniskola.cz

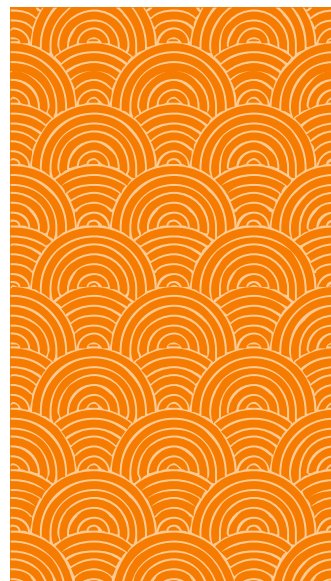
<https://rvp.cz/>

Ukázka individuálního plánu v přílohách.

3.1.2 Systém podpůrných opatření ve škole

Systém podpůrných opatření ve škole je rozdělován do pěti stupňů v závislosti na typu a závažnosti postižení.

Následující tabulka č. 2 uvádí příklady u jednotlivých stupňů podpory

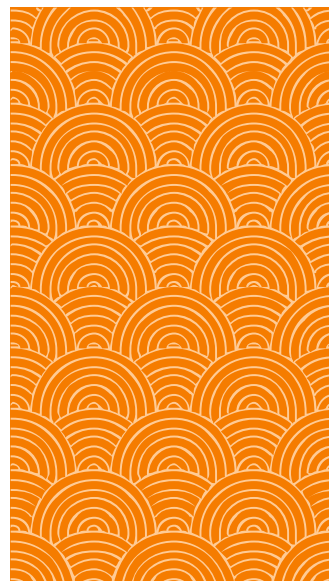
Tab. č. 2: Stupně podpory žáků se SVP

Stupeň podpory	Příklad	Poznámka
Stupeň podpory č. 1*	využití u žáků s méně závažným typem postižení, např. chronická onemocnění a dlouhodobá rekonvalescence nebo krizové situace v rodině	např. respirační onemocnění, nebo krize v rodině (rozvod, stěhování, sociální znevýhodnění, apod.)
Stupeň podpory č. 2**	využívá se u žáků se specifickými poruchami učení a chování	např. u dyslexie, dysgrafie, atd.
Stupeň podpory č. 3**poruch	využití u např. těžší formy smyslového postižení, lehčí formy autistického spektra	zrak, sluch, řeč
Stupeň podpory č. 4**	využití u těžších forem poruch autistického spektra	
Stupeň podpory č. 5**	Střední stupeň mentálního postižení	

Legenda:

* - podpůrné opatření 1. st. určuje sama škola dle potřeby žáků, realizuje z vlastních prostředků

** - podpůrná opatření od 2. st. vyžaduje doporučení odborného pracoviště, realizace je finančně dotována např. z příslušného orgánu místní samosprávy

Poznámka a doporučení **pro vyhledání konkrétních návodů a námětů na práci s žákem se SVP dle typu podpory:**

V přílohách: podpůrná opatření – výčet, členění, příklady

Odkazujeme na katalog: <http://katalogpo.upol.cz/>

www.inkluzivniskola.cz

<https://rvp.cz/>

3.1.3 Vyrovnávací vzdělávací plán

Vyrovnávací vzdělávací plán se využívá **zejména u žáků s odlišným mateřským jazykem.**

Vyrovnávací plán obsahuje:

- základní údaje o žákovi, vč. jazykových znalostí a komunikačního jazyka v rodině
- pedagogická diagnostika žáka
- **jazykové dovednosti**
- znalosti a dovednosti v jednotlivých předmětech
- zapojení do sociálních vztahů ve třídě
- způsob ověřování a hodnocení znalostí a dovedností žáka
- další podpora mimo výuku (např. kurzy a doučování češtiny)
- vlastní podíl žáka a jeho rodiny na vzdělávání
- dohoda o spolupráci s rodiči

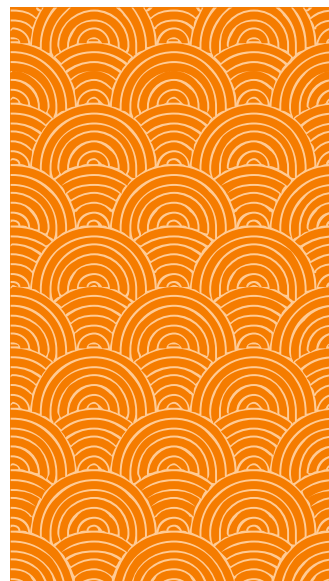
Poznámka a doporučení na konkrétní příklady vyrovnávacích plánů dle odlišností žáků:

www.inkluzivniskola.cz

<http://katalogpo.upol.cz>

<https://rvp.cz/>

V přílohách: příklad vyrovnávacího plánu

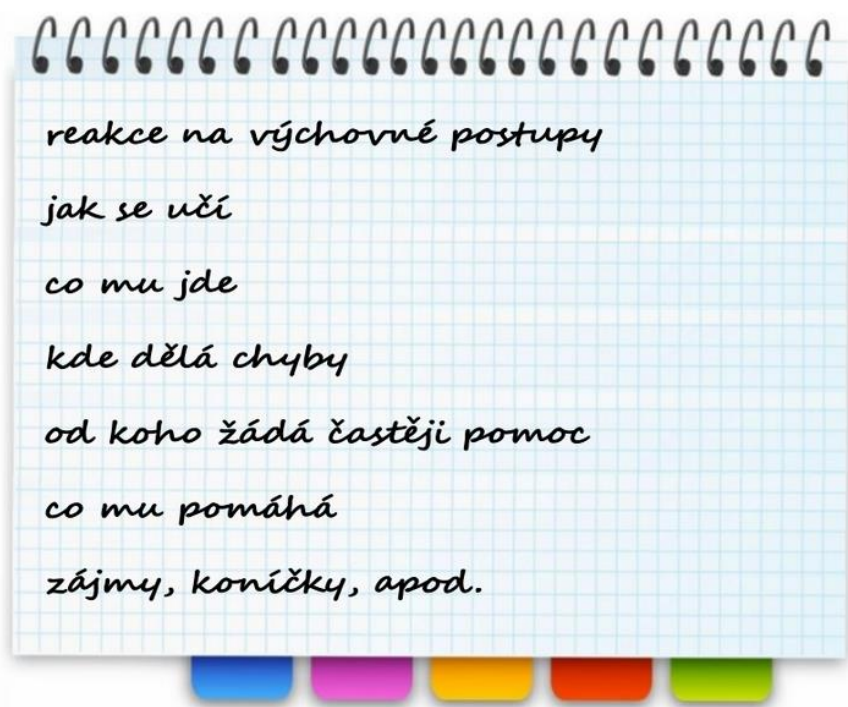
3.2 Tým podpory dítěte se SVP v rodině

Tým podpory dítěte se SVP v rodině je dobré vytvořit v následující linii:

Schéma týmu:

Zápisník pro rodiče - Co sledovat u svého dítěte?

reakce na výchovné postupy

jak se učí

co mu jde

kde dělá chyby

od koho žádá častěji pomoc

co mu pomáhá

zájmy, koníčky, apod.

Na základě pozorování dítěte je dobré si vytvořit:

RODIČOVSKÝ VÝCHOVNĚ VZDĚLÁVACÍ PLÁN - obsah:

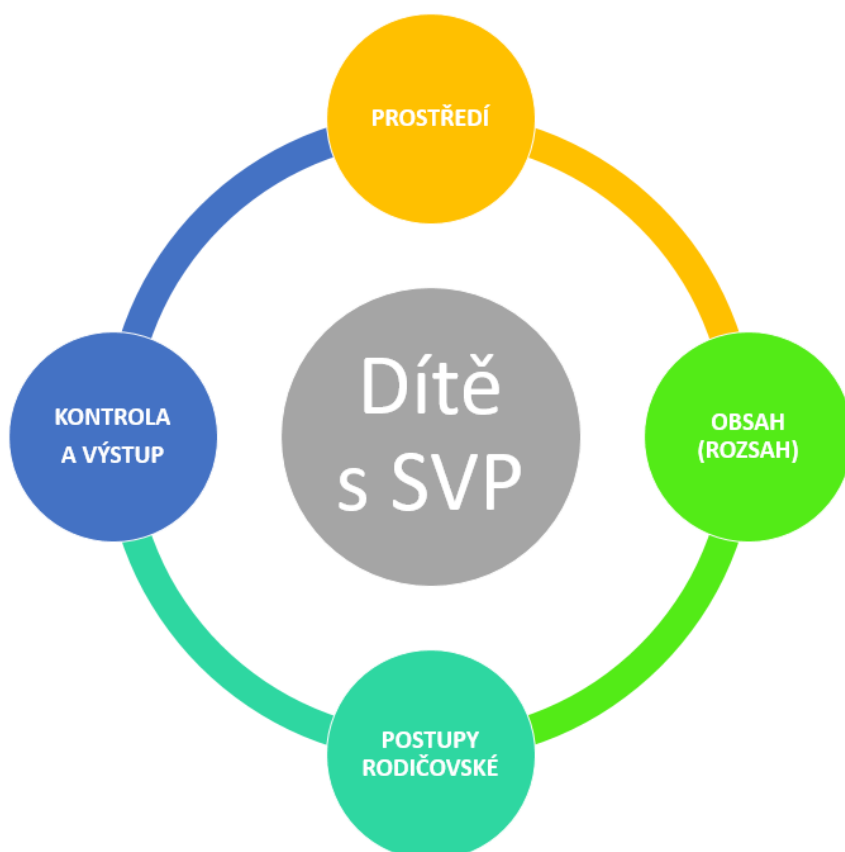
1. Závěry z našeho pozorování dítěte v oblasti: výchovy, učení, chování, volby strategií, reakce na naše postupy při učení.
2. Plán domácí podpory v souladu s individuálními potřebami dítěte se SVP - režim dne, vymezení času pro učení dítěte - relaxaci - hru-spánek
3. Aktéři plánu domácí podpory - vymezení spoluzodpovědnosti, participace (zapojení) rodiče
4. Jak uzpůsobit prostředí?
5. Vyznačení oblastí spolupráce se školou a pomoc s nimi
6. Kontrola plnění plánu - dle aktérů
7. Návrhy a doporučení na změny
8. Další návrhy dle vlastních zkušeností

Závěr

Zkusme si u svého dítěte, které se "špatně" učí zamyslet nad tímto doporučením:

Ne více se učit, ale dělat více to, co dítěti jde!!!

VZDĚLÁVÁNÍ BEZ BAR -ÉR

3.3 Tým podpory dítěte se SVP dalšími institucemi

Rodičům dítěte se SVP doporučujeme spolupráci nejen se školou, ale i s dalšími poradenskými zařízeními.

Mezi ty základní patří:

Kam se obrátit o pomoc?

Doplňte si kontakty dle Vašeho bydliště do následující tabulky č. 3.

Tab.č.3: Kontakty na poradenská zařízení

Poradenské zařízení	Kontakt	Poznámka
PPP		
SPC		
OSPOD		
Pediatr		
Dětský psychiatr		
Dětský psycholog		
Foniatr		
Logoped		
Další odborník		
Další konzultant		
Další zařízení		

Poznámky na závěr:

- 1. Zajímavé kontakty pro Plzeňský kraj**
- 2. Speciální školy v Plzeňském kraji**

Zajímavé kontakty v PK pro spolupráci:

- Diakonie ČCE - středisko Západní Čechy: www.diakoniezapad.cz
- Selezíánské středisko mládeže - dům dětí a mládeže Plzeň: www.sdbplzen.cz
- Tady a teď, o.p.s: www.tadyated.org
- Centrum na podporu integrace cizinců, Plzeňský kraj: www.integracnicentra.cz/PlzenskyKraj/PIKk.as
- Tyfloservis, o.p.s. Plzeň: www.tyfloservis.cz
- Tyflocentrum, o.p.s. Plzeň: www.tc-plzen.cz
- Plzeňská unie neslyšících, z.ú. Plzeň: www.pun.cz

- Centrum pro zdravotně postižené Plzeňského kraje:
www.czppk.cz
- Konzultační středisko ve Zbůchu - pobočka Asociace pomáhající lidem s autismem: www.autismus.cz

Speciální školy v Plzeňském kraji

- SPC OŠ, ZŠ a MŠ pro žáky s autismem, Macháčkova 45 , Plzeň:
www.spcnajdime.cz
- ZŠ a MŠ pro zrakově postižené a vady řeči, Lazaratní 25, Plzeň:
www.zrak-plzen.cz
- ZŠ a MŠ pro sluchově postižené děti, Mohylova 90, Plzeň:
www.sluchpost-plzen.cz
- ZŠ speciální, Skupova 15, Plzeň: www.zssspeciallyplzen.cz (pro žáky se středně těžkým, těžkým a hlubokým postižením, kombinovaná postižení)
- ZŠ a MŠ při FN Plzeň, Alej Svobody 80, Plzeň: www.skola-pri-fn-plzen.cz (pro děti zdravotně a tělesně postižené)

3.4 Vzájemná očekávání aktérů týmu podpory dítěte se SVP

Co očekávají aktéři týmové podpory dítěte se SVP od spolupráce rodiny a školy?

3 úhly pohledu na spolupráci R a ŠK, prosím, doplňte:

Co očekáváte Vy - rodiče ? Doplňte:

Víte, co očekávají učitelé? Doplňte:

Víte, co očekává Vaše dítě? Doplňte:

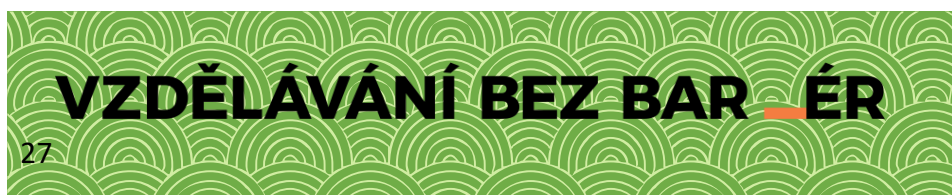
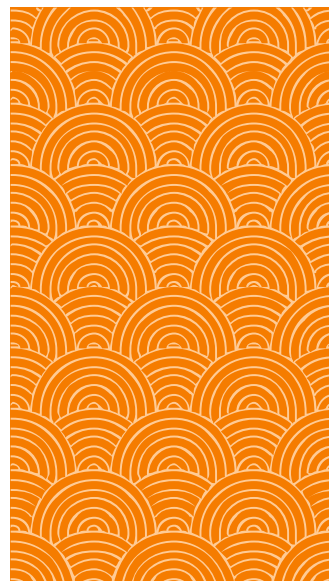
V čem vidíte bariéry spolupráce rodiny a školy, uveďte takto:

1. Ze strany rodiny

2. Ze strany školy

Náměty na odstranění uvedených bariér:

Jaké vzdělávací kurzy (nebo jiná opatření) by Vám mohla škola nabídnout pro zlepšení podpory Vašeho dítěte se SVP?

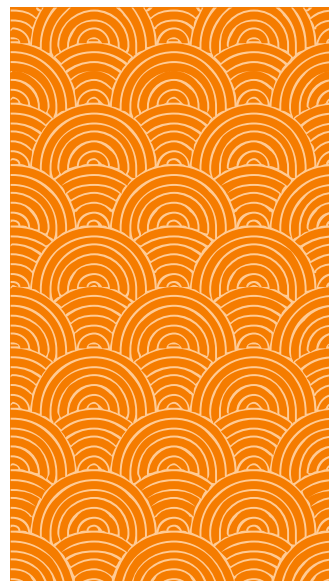
4. Metodická pomoc rodičům s dítětem se SVP

Každé dítě někdy potřebuje zvláštní (specifickou) pomoc při učení.

O to více děti se SVP, které mají individuální potřeby ve vztahu k druhu postižení.

Jak ve škole, tak v domácím prostředí v důsledků svého postižení, mohou děti podávat zhoršený výkon ve znalostech a dovednostech, např. v některých vyučovaných předmětech (čeština, matematika, cizí jazyk, apod.).

Proto je nezbytné dodržovat následující **zásady při práci s dětmi s SVP** jak ve škole, tak v domácím prostředí:

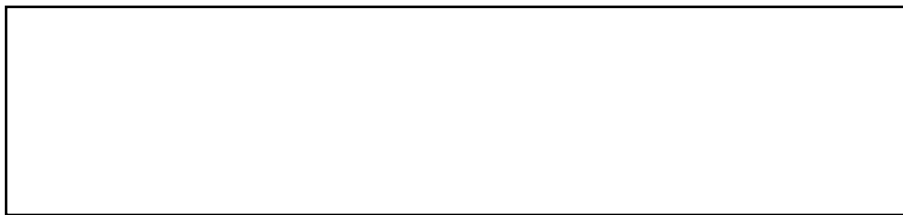
- 1) •zajistit úroveň podpory dítěte dle jeho potřeb a postižení
- 2) •VYUŽÍVAT INDIVIDUÁLNÍ PŘÍSTUP
- 3) •přizpůsobit obsah učiva a úkoly schopnostem dítěte (výběr, uspořádání, doplňování dle zkušenosti dítěte, sostavnost, postupnost) **ve smyslu méně a zajímavě je více!**
- 4) •upřednostňovat názornost, příklady z blízkého okolí dítěte, vizualizaci, procvičování a opakování učiva
- 5) •využívat speciální učební texty a pomůcky (kompenzační pomůcky) a moderní technologie (počítač, diktafon, bzučák, sluchové a zrakové pomůcky, alternativní komunikační systémy, apod.)
- 6) •zvolit vhodné metody práce při učení ve smyslu názornosti, explorační (vysvětlování), fixace (opakování a upevňování učiva), vč. vhodné motivace a hodnocení dítěte (okamžitá zpětná vazba)
- 7) •hodnotit dítě slovně, soustředit se na pozitiva (co se povedlo), neorientovat se na chyby, povzbuzovat a chválit dítě k odstranění nedostatků (ale ne za každou cenu!), vést k sebehodnocení dítěte
- 8) •hodnotit práci dítěte, NE jeho osobnost!!!! (takto ANO - "úkol na rovnici je zpracován v první části dobře, v druhé části je chyba v postupu, bude třeba si zopakovat pravidlo řešení rovnice", takto NE - "Ty jsi ale hlupák, máš zase chyby v postupu!!")
- 9) •vhodně motivovat dítě, využívat kombinaci vnitřních i vnějších prostředků motivace (zajímavé příklady, spolupráce, zájmy, pochvala, ocenění, oblíbená činnost, **ale pozor na vyžívání nepřiměřených trestů** (donucování, hrozba a tresty za špatné známky, vyhrožování, zákaz oblíbené činnosti, apod) - **NETRESTAT DÍTĚ ZA JEHO POSTIŽENÍ!!!**
- 10) •dodržovat zásady efektivní komunikace s dítětem , vyhnout se ironii, zesměšňování dítěte, poukazování na jeho nedostatky, srovnávání s druhými
- 11) •jednat empaticky, tolerantně, povzbuzovat dítě a vzájemně se podporovat a spolupracovat
- 12) •určit rozsah spoluúčasti při učení jednotlivých aktérů učení (dělba práce: rodič- dítě, učitel-dítě, asistent - dítě) - **NEDĚLAT práci za dítě, ale být připraven pomoci, když je třeba!** (handicap dítěte neznamená protěžovat dítě, ale pomoci mu a podpořit dítě)
- 13) •rozvíjet celou osobnost dítěte (znalost, dovednost, postoje, emoce, sociální vazby)
- 14) •nepodporovat dítě pouze v jeho postižení, ale pomoci mu začlenit se do života, komunity
- 15) •přizpůsobit časový rozvrh učiva a podmínky konkrétním postupům při práci s dítětem - střídání činnosti a odpočinku dítěte - **NEPŘETĚŽOVAT DÍTĚ!!!, vhodné vybavení, větrání, bez rušivých vlivů, útulné prostředí.**

VZDĚLÁVÁNÍ BEZ BARIÉR

Zamyšlení pro rodiče:

Pokuste se na základě vlastní zkušenosti s Vaším dítětem se SVP doplnit další zásady:

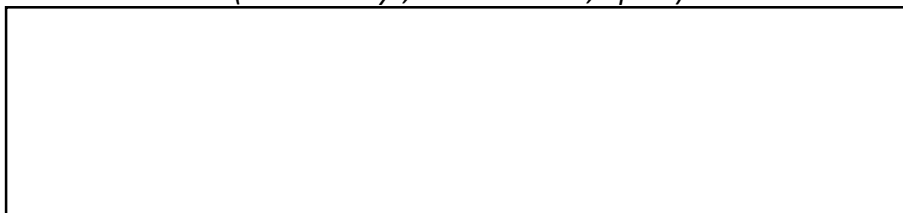
I DÍTĚ SE SVP MŮŽE BÝT ÚSPĚŠNÉ A ŠŤASTNÉ VE SVÉM ŽIVOTĚ!!!

Příklady slavných osobností s postižením:

- A. Eistein (specifické poruchy učení, formu autismu)
- L. van Beethoven (poruchu sluchu)
- B. Smetana (porucha sluchu)
- A. Bocelli (ztráta zraku)
- J. Potměšil (tělesné postižení)
- Lou Fanánek Hagen (hudební skupina Tři sestry, tělesné postižení - chybění končetiny)
- The Tap Tap (hudební skupina, kombinované vady, mentální, smyslové)

Úkol pro Vaše dítě se SVP:

Zkuste své dítě požádat o grafické (nebo jiné) zpracování jeho vize budoucího života (čím chce být, co chce dělat, apod.).

Jak Vy sami vidíte své dítě se SVP v budoucnosti?

VZDĚLÁVÁNÍ BEZ BARRIÉR

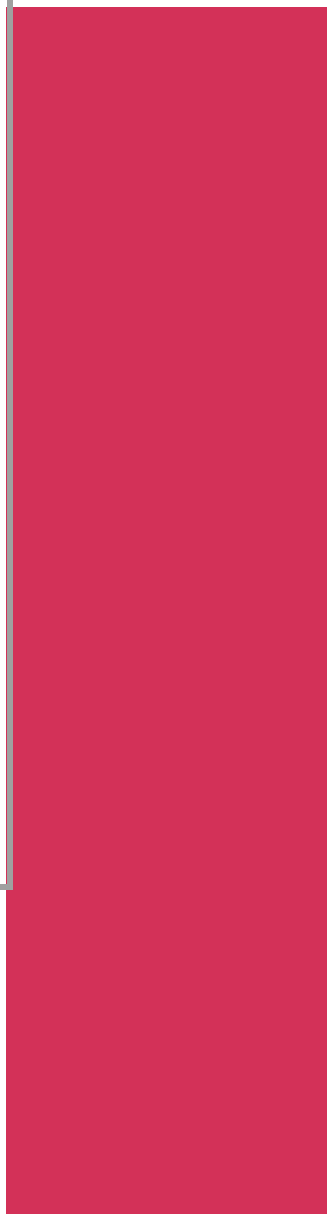
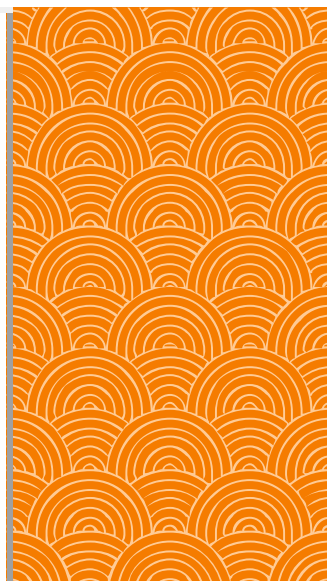
Při plánování práce (učení, hra) je nezbytné vycházet z aktuálních potřeb a daného oslabení dítěte se SVP (z jeho schopností).

V následující tabulce č. 1 uvádíme přehled vybraných postižení dětí a jejich typické projevy, vč. příkladů doporučených postupů.

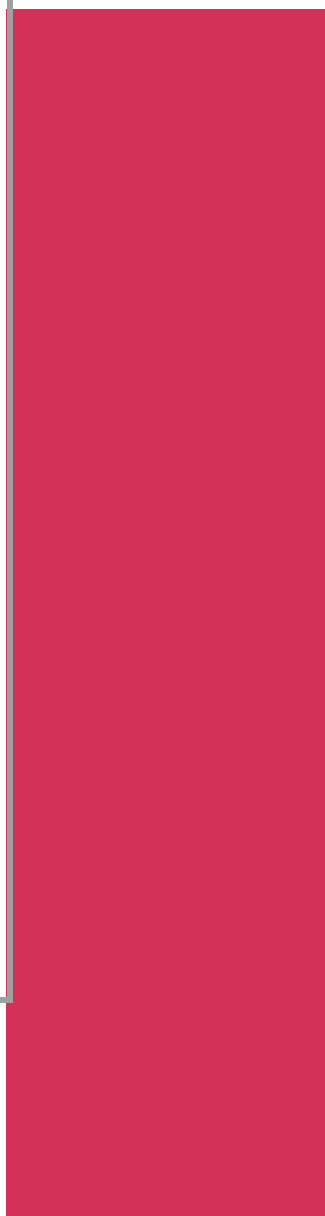
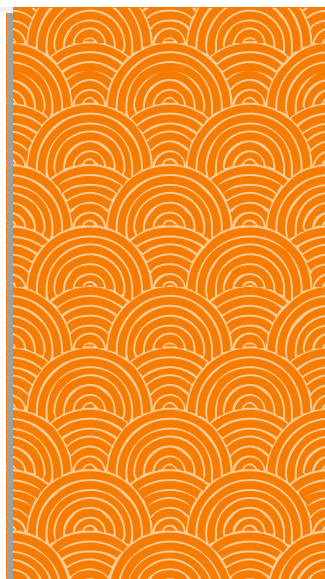
Tab.č.4 - Vybraná postižení dětí s SVP

Druh postižení	Typické projevy	Příklad doporučených postupů	Poznámky pro rodiče (zkuste doplnit další postupy)
Porucha učení (dyslexie)	problémy se čtením, zaměňováním hlásek, komolením textu, chyby ve čtení, neplynulé čtení, často neporozumění textu	čtecí okénko, místo diktování textu doplňovací cvičení, kratší texty, nečíst na hlas před publikem, párové čtení, povzbuzovat, střídat činnosti - nenutnost jen číst, ale zařadit slovní hry, vyprávění, slovní hodnocení	
Narušená komunikační schopnost	problémy s vyjadřováním, slovní zásoba slabá, často chybí porozumění instrukcím, textům, zadáním, problémy i v písemném projevu	vést k pomalejšímu tempu řeči, podpořit rozvoj slovní zásoby (zajímavé texty, slovní hry, jazykové hry), využívat místo psaní poznámek do sešitu např. počítač, podpořit	

		sluchovou analýzu např. audionahrávkami	
Mentální postižení (lehké - středně těžké)	snížená úroveň rozumových schopností, dětské vyjadřování, problémy v navazování sociálních vztahů, citové výbuchy, nižší úroveň přizpůsobení se, problémy v sebe obslužných činnostech, poruchy pozornosti, ulpívání na detailech, problémy s pohybovou koordinací	při učení názornost, časté opakování činností, dodržování rutinních činností, pravidel, doučování, využívání pomůcek, častější odpočinek, pomoc se sebeobsluhou, asistence při dopravě do školy, dodržování bezpečnostních pravidel, přiměřenost podnětů, respektovat pracovní tempo, využívat pracovní činnost k rozvoji motoriky, sebeobsluhy, apod.	

Sociokulturní znevýhodnění (jazyková bariéra)	problémy s českým jazykem v ústním i písemném projevu, hůře se začleňuje do kolektivu, nerozumí instrukcím a zadáním, omezená slovní zásoba a způsob vyjadřování, využívání gest ve větší míře	doučování češtiny - dítě i event. rodiče, v počátku využívat i rodný jazyk, vyhledávat základní termíny ve slovníky, na internetu, vytváření slovníčků, podporovat spolupráci - párové čtení, rozhovor, zapojení mezi vrstevníky nejen ve škole, ale i mimo ni (kroužky), využívat jazykové hry, zájem o tradice	
Tělesné postižení (chybění horní končetiny)	problémy s motorikou (jemná i hrubá), nekoordinace pohybů, neobratnost, obtíže v psaní, v sebeobsluze (najíst se, obléci se), lehká únava, sociální vyloučení, posměch.	přeorientovat se na zdravou končetinu, využití kompenzačních pomůcek (protéza, multimédia), více času při převlékání, jídle, atd., zdůraznit přednosti dítěte v kolektivu, rehabilitace, úpravy vybavení místnosti	

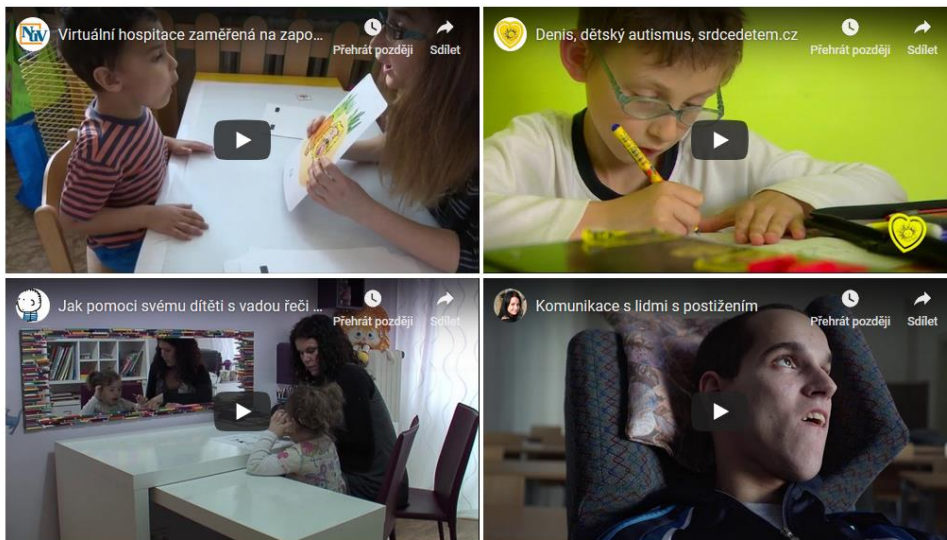

Poruchy
autistického
spektra

nezájem,
neschopnost zapojit
se do kolektivu,
navazovat vztahy,
úzkostné dbání na
stálosti prostředí,
jevů, činností,
stereotyp v
pohybech, narušená
komunikace
(nelogická slova,
opožděná řeč,
nesmyslná gesta),
výkyvy nálad,
nepřiměřené reakce
na běžné situace, i
agresivita

jasně definovat
požadavky na
chování, při
zadávání
instrukcí
používat
názornost,
pravidelnost v
činnostech,
učení, organizace
prostředí dle
zvyklostí dítěte,
nepřetěžovat,
více odpočinku,
podpora
pravidelných
praktických
dovedností,
rozvíjení
sociálních a
komunikativních
dovedností
(hraní rolí),
nepodporovat
stereotypní
reakce a projevy
chování,
využívání
speciálních
pomůcek

Ukázka - video nápravy - postupů s dítětem se SVP

Zamyšlení pro rodiče

Zkuste se zamyslet nad projevy a možnostmi nápravy dítěte se SVP, vyberte si z následujících typů postižení? Můžete si své náměty zapsat do připravené tabulky č.5:

- *sluchové postižení*
- *zrakové postižení*
- *specifické poruchy učení (dysgrafie, dyskalkulie)*
- *poruchy chování*
- *nadané dítě*

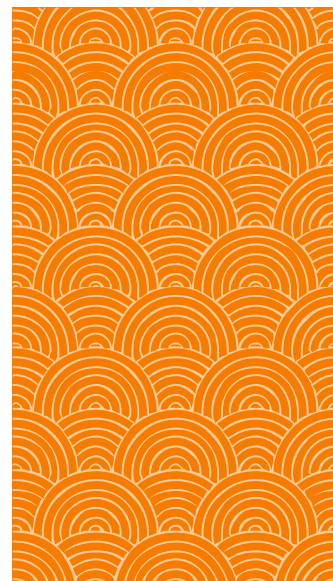
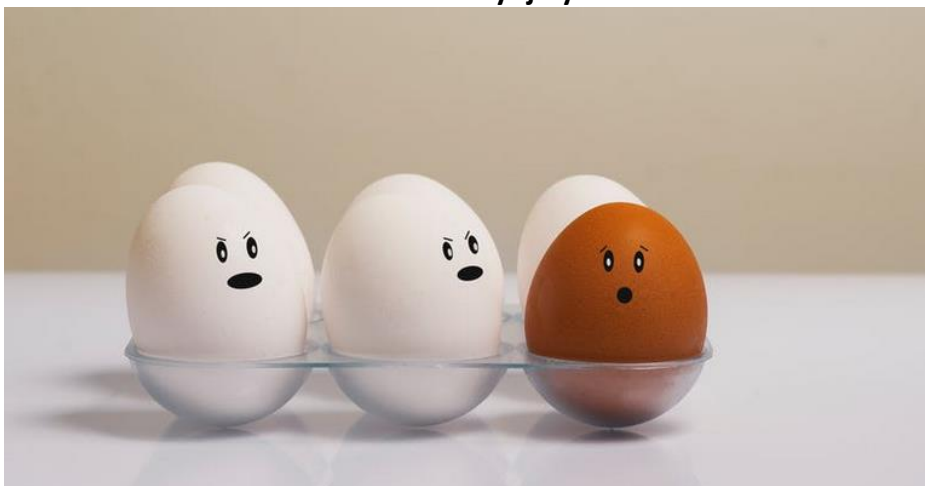
Tab. č. 5: Doplnit dle výše uvedeného zadání

Druh postižení	Projevy	Náměty na postupy práce s dítětem

Závěr

Vždy je potřeba u dítěte se SVP zachovat "chladnou hlavu" při jeho projevech. Vždy se najde řešení i z bezvýchodné situace. Snažme se hledat pomoc i jinde než u sebe. Pomoc nemusí být vždy jen na nás.

Každý člověk se v něčem liší, každý má silné i slabé stránky a je přece normální být jiný!

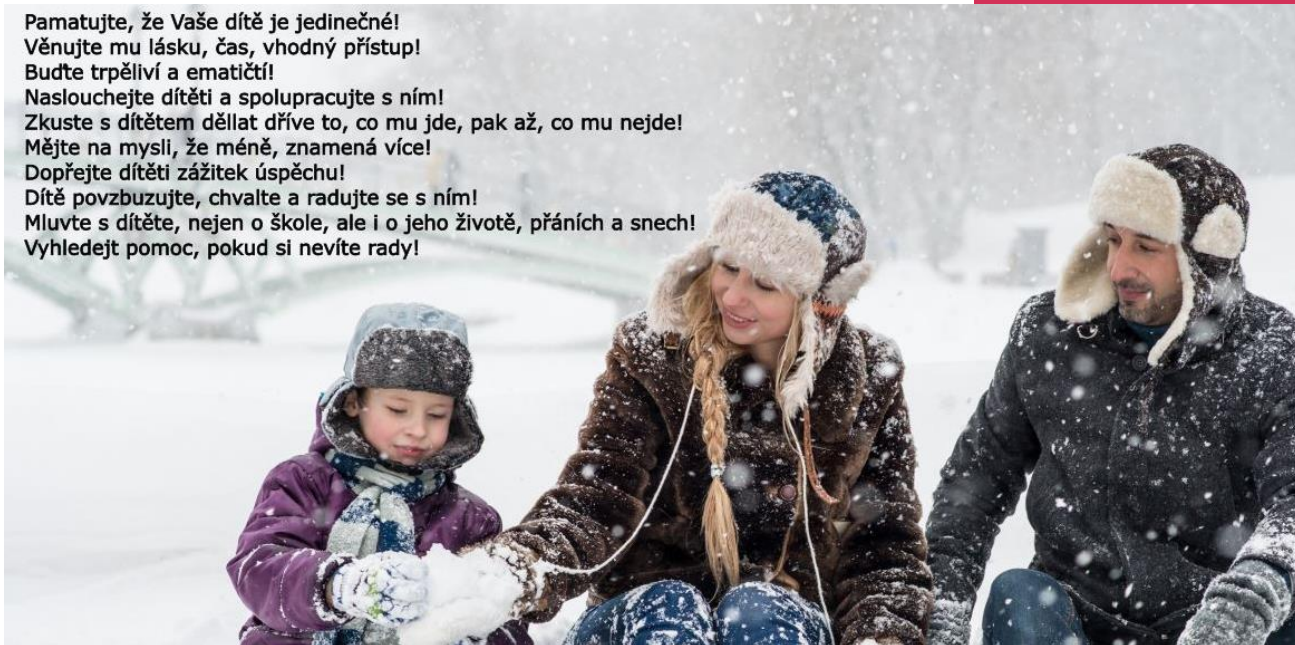

5. Desatero pro rodiče dítěte se SVP

Cílem desatera je shrnutí základních doporučení pro práci s dítětem se SVP.

DESATERO PRO RODIČE DÍTĚTE SE SVP

Pamatujte, že Vaše dítě je jedinečné!
Věnujte mu lásku, čas, vhodný přístup!
Budte trpěliví a empatičtí!
Naslouchejte dítěti a spolupracujte s ním!
Zkuste s dítětem dělat dříve to, co mu jde, pak až, co mu nejde!
Mějte na mysli, že méně, znamená více!
Dopřejte dítěti zážitek úspěchu!
Dítě povzbuzujte, chvalte a radujte se s ním!
Mluvte s dítětem, nejen o škole, ale i o jeho životě, přáních a snech!
Vyhledejte pomoc, pokud si nevíte rady!

Závěrem jen pár slov.

Hodně zdaru, trpělivosti, radosti a klidu při práci s Vaším dítětem se SVP.

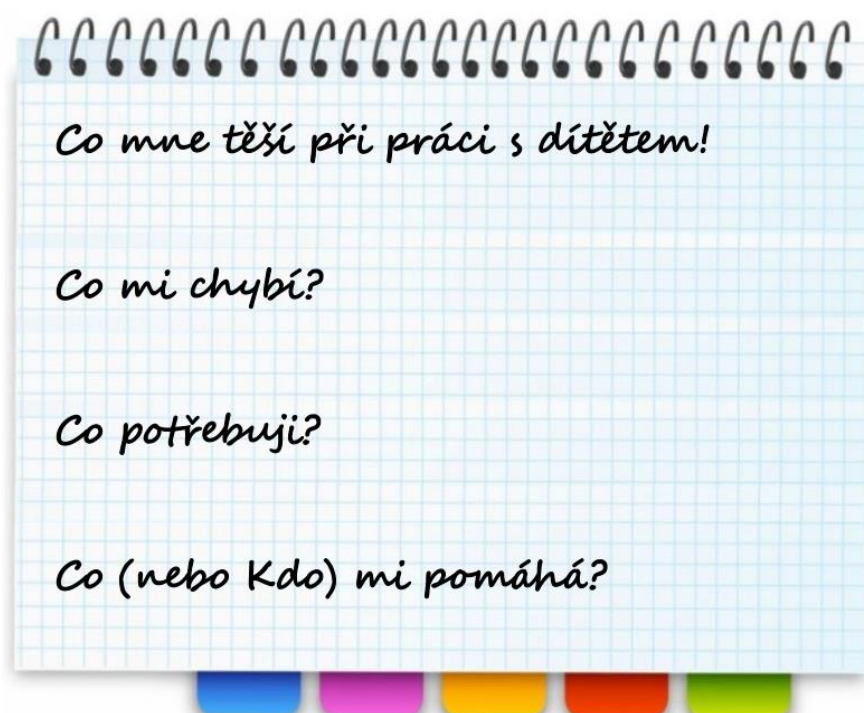
Myslete také na sebe!

Autorky manuálu.

5.1 Rodiče sami sobě

Tato část je věnována Vám, milí rodiče!

Sem si můžete napsat vše, co Vás těší při práci s Vaším dítětem se SVP, co vám chybí, potřebujete, nebo co Vám pomáhá.

Co mne těší při práci s dítětem!

Co mi chybí?

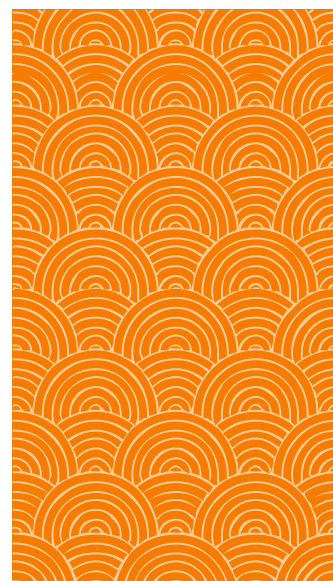
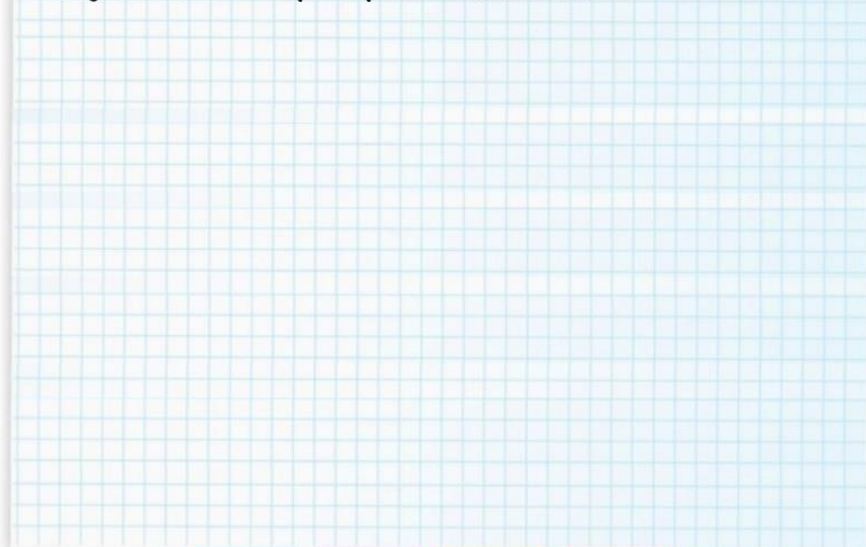
Co potřebuji?

Co (nebo Kdo) mi pomáhá?

Nebo jste v předchozím desateru nenašli vše, co využíváte při práci s Vaším dítětem. Tak zde máte prostor pro vytvoření Vašeho vlastního desatera.

Moje desatero při práci s vlastním dítětem

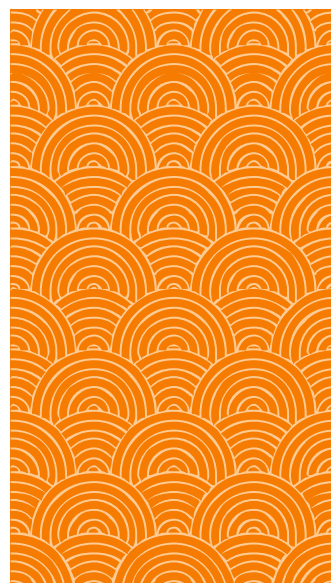
VZDĚLÁVÁNÍ BEZ BARÉR

6. Slovníček vybraných pojmů

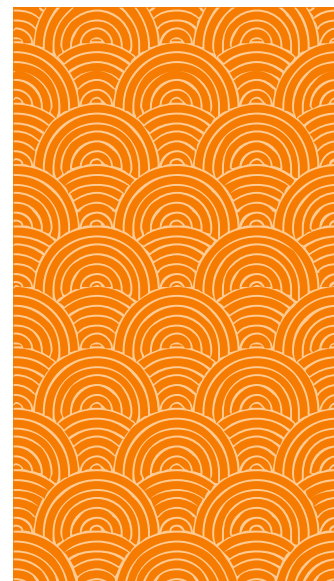
Slovníček pojmů obsahuje nejčastěji užívané odborné pojmy.

Odborný pojem	Vysvětlení odborného pojmu
Adaptace	schopnost přizpůsobení se, flexibility, reagování a vyrovnávání se s novými situacemi, podmínkami atd.
ADD	syndrom poruchy pozornosti, bez hyperaktivity, jedná se o vrozený neurovývojový syndrom děti mohou j působit „jakoby žili v jiném světě“, bývají zasnění, nereagují na podněty, obtížně se soustředí, mají potíže s dokončováním úkolů apod.
ADHD, LMD	syndrom narušené pozornosti spojený s hyperaktivitou, dítě se nesoustředí, je roztěkané, roztržité. Dítě nebaví dělat věci, které samo nepovažuje za zábavné, má potřebu se stále hýbat, může se jevit jako nepořádné, zapomínající, zbrklé. Lehká mozková dysfunkce (LMD) je označení pro řadu projevů dítěte, např. je dítě nezvyklé, nápadné a zvláštní, hyperaktivní/hypoaktivní, nesoustředěné apod.
Agrese, agresivita	útok na člověka, zvíře, věc s cílem poškodit, ublížit
Arteterapie	léčebný postup využívající jako hlavní prostředek výtvarnou tvorbu jedince
Asimilace	vynucené nebo nenásilné úsilí, postupné přijímání zvyků a kultury majoritní společnosti minoritou (ztráta vlastních tradic a kultury), vede až k sociální inkluzi (splynutí s většinovou společností)
Asistent pedagoga	člen pedagogického týmu inkluzivních škol, jeho funkci může zřídit ředitel školy se souhlasem krajského úřadu u dítěte se speciálními vzdělávacími potřebami (POZOR - odlišit od osobního asistenta!!!!)

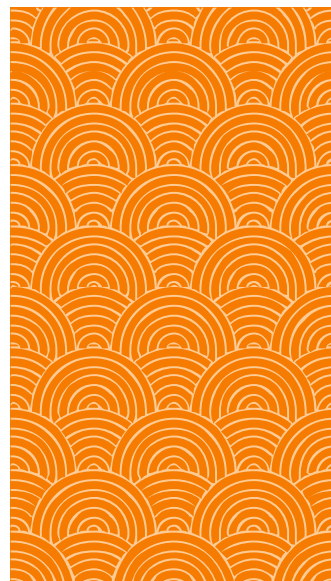
Augmentativní a alternativní komunikace	specifické způsoby komunikace u jedinců se závažným postižením řeči, jazyka, psaní, ale i sluchu (např. piktogramy, znakový jazyk, pomůcky s hlasovým výstupem, apod.)
Autismus	z řeckého „autos“ – sám, neurovývojová porucha, jedna z tzv. poruch autistického spektra (blíže PAS), projevuje se v oblasti sociálních vztahů, komunikace, pro dítě je typické stereotypní chování a jednání, na běžné situace a podněty reaguje nezvyklým a nepřiměřeným způsobem
Canisterapie	léčebný, psychosociální a fyzioterapeutický kontakt člověka se speciálně vycvičeným psem
Deficit	nedostatek nebo narušení funkce (psychický, fyzický), částečný, hluboký, mírný
Diagnostika	proces zabývající se rozpoznáním, posuzováním a hodnocením potřeb a možností jedince (nemocného, postiženého) s cílem získat co nejvíce informací o osobnosti jedince a jeho možnostech v oblasti vzdělatelnosti, vychovatelnosti, léčbě i intervenci, atd.
Dítě se SVP	jde o dítě se speciálními vzdělávacími potřebami (např. zdravotně postižené, sociálně-znevýhodněné, mentálně postižené, apod.) a děti mimořádně nadané
DMO	dětská mozková obrna, kdy dochází k poškození centrální nervové soustavy (porodem, vrozeně), rozlišují se spastické (křečovitě) a nespastické formy (např. diparéza - postižení dolní nebo horní končetiny, kvadruplegie - postižení všech končetin)
Epilepsie	záchvatovité onemocnění (není duševní porucha) různého stupně (projevy: výpadky pozornosti a vnímání, poruchy vědomí, křeče, pomočování, apod.)
Ergoterapie	léčebný postup umožňující jedinci zapojení do životně smysluplných a nepostradatelných činností, zachování, zlepšování a využívání schopností k dosažení soběstačnosti
Etopedie	věda, obor zabývající se poruchami chování a sociálními odchylkami a jejich nápravou
Fyzioterapie	rehabilitační obor, odhalení a řešení problémů pohybového aparátu, vč. Prevence

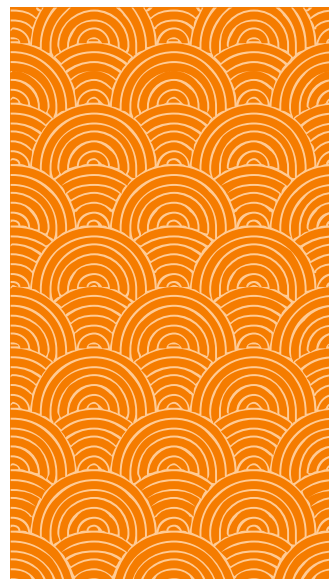
Handicap	znevýhodnění, jde o určité omezení nebo ztrátu schopností vykonávat činnost normálním způsobem U každého člověka je postižení velmi individuální, závisí na druhu a stupni postižení
Hipoterapie	metoda, léčebný, psychosociální a fyzioterapeutický kontakt, člověka a koně
Hodnocení, evaluace žáka	kladné nebo záporné stanovisko k různým činnostem a výkonům žáků v procesu učení, má zejména informativní, motivační a diagnostickou funkci, využíváno je hodnocení známkou, slovní hodný a sebehodnocení
Inkluze	znamená zahrnutí, v širším pojetí příslušnost k celku, všechny děti bez rozdílů by měly navštěvovat třídy hlavního vzdělávacího proudu a to bez ohledu na stupeň postižení s respektem vůči jejich vzdělávacím potřebám
Integrace	proces rovnoprávného začleňování člověka do společnosti, jedná se o spolužití postižených a nepostižených jedinců
Intelekt	soubor rozumových schopností a poznávacích procesů, které ovlivňuje genetická výbava
IVP	plán sestavený týmem odborníků (psycholog, speciální pedagog, učitel) pro žáka se speciálními vzdělávacími potřebami, vč. zapojení rodičů
Kazuistika	případová studie, metoda popisu jevů nejen z oblasti školní praxe
Kombinované vady	kombinace několika druhů postižení, projevující se mnoha příznaky, např. kombinace mentálního postižení s tělesnými, případně smyslovými vadami
Kompenzace	náhrada porušené funkce nebo orgánu např. jinou funkcí nebo využíváním jiného orgánu (nevidomí jedinci místo zraku využívají více sluch a hmat)
Kompenzační pomůcka	nástroj, přístroj, věc snižující určitý handicap (např. zraková vada - brýle, sluchová - naslouchátko, apod.)
Krizová intervence	okamžitá pomoc a podpora při zvládání a řešení náročných životních situací (např. rozvod, dítě s postižením, úmrtí, nemoc, apod.)
Lateralita	asymetrie (nesouměrnost) párových orgánů, zejména přednostní užívání jednoho z nich (např. ruka, noha, oko, ucho)

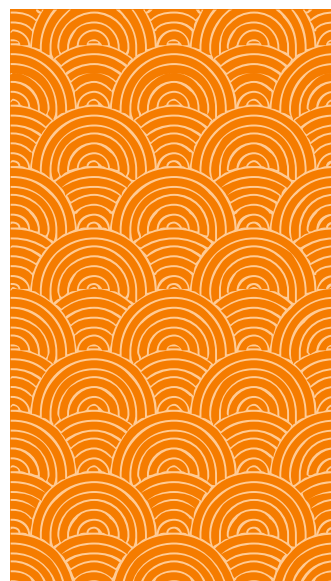
Logopedie	věda, obor zabývající se poruchami a vadami řeči a jejich nápravou
Mentální postižení	jde o vrozenou mentální retardaci (opožděný nebo omezený vývoj myšlení, inteligence), ale i demenci (degenerativní onemocnění mozku)
Metodika	soubor postupů, metod, př. dokument obsahující metodické informace jedná se např. o odborná doporučení, jaké metody, postupy, prostředky, pomůcky atd. lze využívat při práci s handicapovanými jedinci za účelem maximálního rozvoje jejich osobnosti (vědomostí, dovedností, schopností atd.)
Motivace	souhrn faktorů vnějších i vnitřních, které podněcují, energizují a řídí průběh chování a prožívání, hybná síla jednání, určuje zaměření, trvání a intenzitu jednání, pohnutka k činnosti, souhrn činitelů, které podněcují člověka dojít k nějakému cíli
Muzikoterapie	léčebný postup využívající hudbu a hudební elementy (rytmus, harmonii, melodii, zvuk)
Nadané dítě	dítě vykazující nadprůměrné (mimořádné) intelektové, tvořivé, umělecké sportovní činnosti
Nadání	výjimečný soubor vloh pro úspěšný rozvoj schopností (nadprůměrné fyzické nebo psychické činnosti) dítěte, projevy např. v oblasti intelektu, tvořivého myšlení, sportu, vědy a umění, apod.
Náročná životní situace	obtížné životní situace jedince (emocionální, sociální, psychické, apod., např. handicap, rozvod, nemoc, atd.)
Narušená komunikační schopnost	týká se nejčastěji poruch a vad řeči, nejde jen o narušení mluvené řeči, ale též i o poruchu formy grafické a mimoslovní (postižení výslovnosti, zvukové stránky řeči, slovní zásoby, porozumění významu slov, gramatika, komunikace v sociálním prostředí)
Norma	například jde o ustálený a obecně respektovaný zvyk, pro jedince vymezuje, co je ve společenství považováno za obvyklé, přípustné, žádoucí atd.
Normalita	stav odpovídající typičnosti, obvyklosti, pravidelnosti i očekávání

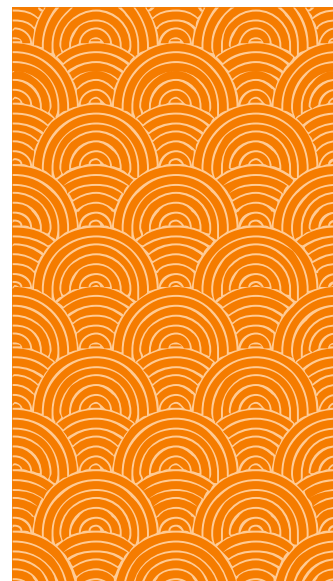
Osobní asistent	je osoba v sociální sféře poskytující služby dětem (osobám) se zdravotním znevýhodněním, se sníženou soběstačností, mobilitou, apod. (jak ve školním, tak domácím prostředí)
OSPOD	orgán sociálně právní ochrany dítěte (ochrana práv, zájmů dítěte, péče o něj před i po jeho narození)
PAS	zkratka vyjadřující poruchy autistického spektra (např. projevy neschopností navazovat sociální vztahy, komunikovat, přizpůsobit se novým věcem)
Peer mentoring	princip vlastního sdílení zkušeností mezi jedinci (např. mezi vozíčkáři, drogově závislými, apod.)
Pg-ps poradna	poradenské zařízení poskytující diagnostiku, poradenství, intervenci, terapii (nápravnou péči) a prevenci v oblasti pedagogických a psychologických problémů jedince
PO	podpůrné opatření, systém podpory žáka se SVP (např. speciální učební texty, kompenzační pomůcky...). Jsou rozdělena do 5. stupňů dle typů a závažnosti postižení
Poruchy chování	široká škála projevů chování jedince odchyloující se od normálního (přiměřeného) chování věkové, sociokulturní skupiny (např. krádeže, záškoláctví, agresivita, lhaní, závislosti, sexuální deviace, apod.)
PPP	zkratka užívaná po poradenské zařízení, konkrétně pedagogicko-psychologická poradna
Psychopedie	věda, obor zabývající se mentálním postižením a jeho nápravou
Reedukace	soubor postupů pro rozvoj, zlepšení a nápravu porušených funkcí
Rehabilitace	léčebný obor, obnovení, snaha o navrácení zdravého tělesného stavu
Separace	oddělování, odlučování, např. vzdělávání dítěte s SVP od ostatních dětí
Sluchové postižení	takové postižení sluchu, které vzniklo následkem funkční nebo organické vady, poruchy sluchového centra, dráhy, analyzátoru (pozor nezaměňovat s pojmem neslyšící!)

Sociální a sociokulturní znevýhodnění	je spojováno především s problémy: jazykovými, národnostními, zdravotními, sociálním a ekonomickým statutem, vč. sociálně patologického prostředí (rodina, komunita)
Somatopedie	věda, obor zabývající se zdravotním a tělesným postižením a jeho nápravou
SPC	speciálně pedagogické centrum (poskytuje diagnostiku, odborné konzultace a individuální péči dětem s SVP - ambulantně, terénní služba, komplexní služby)
Speciální pedagogika	obor, zabývající se výchovou a vzděláváním znevýhodněných jedinců a rozvojem jejich osobnosti
SPUCH	zkratka pro specifické poruchy učení a chování, např. dyslexie, dysgrafie, dyskalkulie, dysortografie, apod. (POZOR toto označení se užívá u dětí, které mají průměrný nebo nadprůměrný intelekt!!!)
Stigma	značka, cejch, skvrna, "nálepkování" s negativním významem, často označení lidí s postižením, nebo sociálním znevýhodněním, vč. rasové a etnické odlišnosti
Surdopedie (Akupedie)	věda, obor zabývající se sluchovým postižením a jeho nápravou
Školní metodik prevence	odborný pracovník spolupracující s výchovným poradcem, poskytuje poradenské, informační, konzultační, metodické a koordinační činnosti, pomoc s tvorbou minimálního preventivního programu na škole, monitorování rizikového chování žáků, spolupráce s učiteli, třídními učiteli, rodiči i žáky v oblasti krizové intervence
Školní psycholog	odborný pracovník školy - diagnostika, poradenství, intervence, konzultace, depistáž (vyhledávání žáků s SVP), pomoc žákům i rodičům v oblasti profesního rozvoje, handicapu, školní neúspěšností, atd., vč. pomoci integrovaným žákům (inkluzivní vzdělávání)
Školní speciální pedagog	odborný pracovník školy poskytující pomoc s reedukací, kompenzací a vzděláváním dětí s SVP, konzultace učitelům, rodičům v oblasti tvorby, realizace a vyhodnocení IVP, kooperace s asistentem pedagoga, poradenství a intervence u dětí s SVP, v oblasti inkluze, apod.

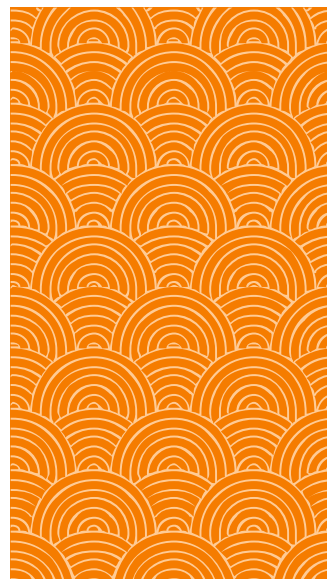
Talent	soubor mimořádných schopností v určité oblasti (např. dítě talentované na sport, hudbu, malířství, apod.)
Tělesné a zdravotní postižení	jde o postižení jak tělesné stránky (hybnosti) jedince, tak o jedince dlouhodobě nemocného a zdravotně oslabeného
Terapie	léčba, léčebný postup
Tyflopedie (Oftalmopedie)	věda, obor zabývající se zrakovým postižením a jeho nápravou
Výchovný poradce	odborný pracovník (nebo učitel odborně vzdělán v profesi výchovného poradce) na škole poskytující metodickou, informační a poradenskou činnost (profesní poradenství, zprostředkování spolupráce s poradnami, speciálně pedagogickými centry, apod., zprostředkování nových metod diagnostiky a intervence, pomoc učitelům s žáky se SVP, apod.)
WHO	Světová zdravotnická organizace, která se s mezinárodním měřítkem zabývá otázkou zdraví (ale i nemoci)
Zooterapie	podpůrná metoda, kdy se využívá speciálně vycvičené zvíře (pes, kůň, kočka, králík, apod.) u klienta za účelem podpory psychosociální, rozvoji komunikace, sociálního citění, motoriky, proti stresu, úzkosti, apod.
Zrakové postižení	takové postižení zraku, kdy jsou problémy se získáváním a zpracováním informací pomocí zraku v běžném životě, přestože dítě využívá určitý léčebný postup nebo pomůcku (brýle, apod.)

7. Doporučená literatura

Odborná literatura je řazena podle autora abecedně.

- BARTOŇOVÁ, M. VÍTKOVÁ, M. Vadělávání žáků se SVP. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-201-7.
- BAZALOVÁ, B. Autismus v edukační praxi. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1195-2.
- BENDL, S. Žák s problémovým chováním. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-7387-703-3.
- BENDOVÁ, P., ZIKL, P. Dítě s mentálním postižením ve škole. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3854-3.
- BURKOVIČOVÁ, R., Děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí. Ostrava: OU, 2016. ISBN 978-80-7464-812-0.
- BUZAN, T., Myšlenkové mapy pro děti. Praha: BizBooks, 2013. ISBN 978-80-265-0121-3.
- ČÁBALOVÁ, D. Pedagogika. Praha: Grada, 2012, 272 s. ISBN 978-80-247-2993-0.
- ČAPEK, R., Učitel a rodič. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4640-1.
- HÁJKOVÁ, V., STRNADOVÁ, I. Inkluzivní vzdělávání. Praha: Grada 2010. ISBN 978-80-247-3070-7.
- HERGENHAN, A. Agresivní dítě? Systematické řešení problémového chování. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1279-9.
- HERMANN, M. Najděte si svého marťana. Praha: HM, 2014. ISBN 978-80-260-6070-3.
- JANDEROVÁ, D., ŽENATOVÁ, Z. SPU a ADHD. Praha: Raabe, 2016. ISBN 978-80-7496-215-8.
- JARKOVSKÁ, L. a kol. Etnická rozmanitost ve škole. Praha. portál, 2015. ISBN 978-80-262-0792-4.
- JUCOVIČOVÁ, D., Máme dítě s ADHD - rady pro rodiče. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-53-47-8.
- JUCOVIČOVÁ, D., ŽÁČKOVÁ, H. Reeducace specifických poruch učení u dětí . Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-262-0645-3.
- Katalog podpůrných opatření - UPOL, <http://katalogpo.upol.cz//>
- KENDÍKOVÁ, J. Asistent pedagoga. Praha: Raabe, 2017. ISBN 978-80-7496-349-0.
- KENDÍKOVÁ, J., VOSMIK, M. Jak zvládnout problémy dětí se školou? Děti se SVP ve škole - praktická příručka pro rodiče, učitele a další odborné pracovníky. Praha: Pasparta, 2013. ISBN 978-80-905-4760-4.
- KOLÁŘ, Z. Výkladový slovník z pedagogiky. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3710-2.

Kolektiv autorů. Mentální postižení. Praha: Grada, 2018. ISBN 978-80-271-0378-2.

KOPŘIVA, K. Lidský vztah jako součást profese. Praha: Portál, 2011.

KREJČOVÁ, L. a kol. Specifické poruchy učení. Praha: Edika, 2018. ISBN 978-80-266-1219-3.

KROUPOVÁ, K. a kol. Slovník speciálněpedagogické terminologie. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5264-8.

LECHTA, V. (ed.) Inkluzivní pedagogika. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1123-5.

LECHTA, V. (ed.) Základy inkluzivní pedagogiky. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-679-7.

MATĚJČEK, Z. Co děti nejvíce potřebují. Praha: Portál, 1994. ISBN 80-262-0853-2.

MATĚJČEK, Z. Rodiče a děti. Praha: Vyšehrad, 2016. ISBN 978-80-7429-797-7.

MILLER, A., SMITH, T., C. 101 tipů pro rodiče s autismem. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1106-8.

MÜLLER, O. (ed.) a kol. Terapie ve speciální pedagogice. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4172-7.

NĚMEC, Z., ŠIMÁČKOVÁ-LAURENČÍKOVÁ, K., HÁJKOVÁ, V. Asistent pedagoga v inkluzivní škole. Praha: Pedf UK, 2014. ISBN 978-80-7290-712-0.

NOVOTNÁ, M., KREMLÍČKOVÁ, M. Kapitoly ze speciální pedagogiky. Praha: SPN, 1997. ISBN 80-85937-60-3.

ONDRÁČEK, P. Vyrušování, neposlušnost a odmítání spolupráce. Pardubice: Univerzita Pardubice, 1999. ISBN 80-7194-183-2.

PIPEKOVÁ, J. (ed.) Kapitoly ze speciální pedagogiky. Brno: Paido, 2006. ISBN 80-7351-120-0.

PRŮCHA, J. Pedagogická encyklopedie. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. Pedagogický slovník. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-579-2.

RHEINWALDOVÁ, E. Rodičovství není pro každého. Praha: Motto, 1993. ISBN 80-901-338-4.

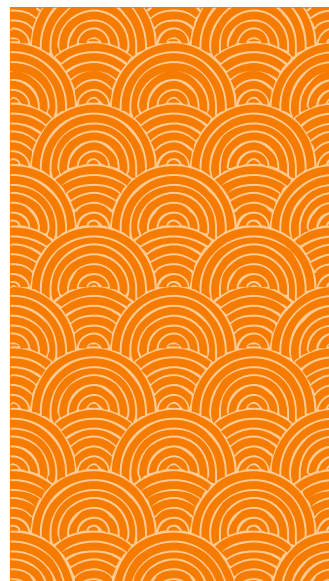
ROGGE, J., V. Děti potřebují hranice. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-1152-5.

ROGGE, J., V. Rodiče určují hranice. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-806-7.

SLOWÍK, J. Speciální pedagogika. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-271-0095-8.

STARÁ, E., STARÝ, M. Logopedie - Žežicha se neříká. Praha: Fragment, 2013. ISBN 978-80-253-1679-5.

STEHLÍKOVÁ, M. Nadané dítě - jak mu pomoci ke štěstí a úspěchu. Praha: Grada, 2018. ISBN 978-80-271-0512-0.

THORBRIETZ, P. Soustřed' se! Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1032-0.

VÁGNEROVÁ, M. Současná psychopatologie pro pomáhající profese. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0696-5.

VALENTA, M. a kol. Speciální pedagogiky. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0937-9.

VALENTA, M. Přehled speciální pedagogiky. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0602-6.

Vyhláška č. 27/2016 Sb. Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.

Vyhláška MŠMT č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních ve znění vyhlášky č. 116/2001 Sb.

Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů.

Zákon č. 49/2009 Sb., kterým se mění Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

ZELINKOVÁ, O. Pedagogická diagnostika a individuálně vzdělávací program. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-544-X.

ZELINKOVÁ, O. Poruchy učení. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-800-7.

ZELINKOVÁ, O., ČEDÍK, M. Mám dyslexii. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0349-0.

ZORMANOVÁ, L. Obecná didaktika. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4590-9.

www.inkluzivniskola.cz

<https://rvp.cz/>

